

REGIONALIZACIJA SLOVENIJE KOT INSTRUMENT ZA DVIG KONKURENČNOSTI GOSPODARSTVA IN DOLGOROČNI VZDRŽNI RAZVOJ

REGIONALIZATION OF SLOVENIA AS AN INSTRUMENT FOR RAISING COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY AND LONG-TERM SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SLOVENIA

prof. dr. Matjaž Mikoš, univ. dipl. inž. grad.

matjaz.mikos@fgg.uni-lj.si

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo

in geodezijo,

Jamova cesta 2, 1000 Ljubljana, in

Inženirska akademija Slovenije,

Tomšičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

Strokovni članek

UDK 504:711.1(497.4)

Povzetek | Samostojna Slovenija stoji pred množico izzivov, povezanih z njenim vzdržnim razvojem in prilagajanjem na moderne spremembe zaradi globalizacije, na podnebne spremembe in podnebno krizo, kar zahteva premislek o vzdržnem razvoju v skladu z razpoložljivimi naravnimi viri, predvsem vodo, hrano in energijo. Zahteve vzdržnega razvoja in sozvočja z naravnimi viri dajejo gradbenemu inženirju enkratno mesto pri ustvarjanju grajenega okolja, saj je edini strokovni poklic, ki razume in upošteva celotni cikel gradnje, od prve skice v glavi do umestitve v prostor, projektiranja, gradnje, vzdrževanja objekta in njegove razgradnje ali odstranitve iz okolja, vse v smislu krožnega gospodarstva, zmanjševanja ogljičnega odtisa in uporabe obnovljivih virov energije. Mednarodne obveznosti Slovenijo kot državo in članico Evropske unije zavezujejo k hitremu ukrepanju in prilagajanju spremembam, če želi ne le ohraniti, temveč povečati kakovost življenja v Sloveniji. Regionalizacija Slovenije naj ne bo le izpolnitev ustavne obveznosti, temveč premišljen korak, ki bo pomagal Sloveniji kot državi in družbi storiti korak naprej v smeri vzdržnega razvoja, ki bo ob dvigu konkurenčnosti gospodarstva omogočil v pogojih vse večje globalizacije tudi višjo kakovost življenja in odgovorno sodelovanje pri reševanju globalnih problemov z aktivnimi rešitvami na lokalni ravni. To daje misliti, da so pomembnejše od oblike regionalizacije Slovenije njena vsebina in nove možnosti, ki naj jih regionalizacija odpre in zagotavlja za prihodnji vzdržni razvoj Slovenije. V razpravo o regionalizaciji Slovenije in vplivih na konkurenčnost gospodarskega okolja kot tudi na dolgoročni vzdržni razvoj Slovenije se mora vključiti tudi gradbena stroka, ki je pomemben gospodarski generator razvoja in pomemben porabnik surovin in energije.

Ključne besede: kakovost življenja, konkurenčnost, regionalizacija, Slovenija, vzdržni razvoj

Summary | Independent Slovenia faces many challenges related to its sustainable development and adaptation to modern changes due to globalization, climate change and the climate crisis, which requires consideration of sustainable development in accordance with available natural resources, especially water, food and energy. The re-

quirements of sustainable development and harmony with natural resources give civil engineers a unique place in creating built environment, as they are the only professionals who understand and respect the entire construction cycle from the first mental sketch to its placement in space, the construction itself, the maintenance of the facility and its decommissioning, or removal from the environment, all in terms of circular economy, carbon footprint reduction and the use of renewable energy. International commitments oblige Slovenia as a country and a Member State of the European Union to act swiftly and adapt to changes in order not only to preserve but to improve the quality of life in Slovenia. The regionalization of Slovenia should not only be the fulfilment of a constitutional obligation, but a deliberate step that will help Slovenia as a country and society to take a step towards sustainable development, which, in the context of raising competitiveness of the economy, will enable, in the conditions of increasing globalization, a higher quality of life and responsible cooperation to solve global problems with active solutions at the local level. This suggests that its content and the new possibilities that regionalization should open and provide for the future sustainable development of Slovenia are more important than the form of regionalization of Slovenia. The debate on regionalization of Slovenia and its effects on the competitiveness of the economic environment as well as on the long-term sustainable development of Slovenia must also include the construction sector, which is an important economic generator of development and a major consumer of raw materials and energy.

Key words: quality of life, competitiveness, regionalization, Slovenia, sustainable development

1 • UVOD

V slovenski ustavi je zapisano v 143. členu določilo o pokrajinah (v obliki, kot jo je določil leta 2006 sprejeti Ustavni zakon o spremembah 121., 140. in 143. člena Ustave RS), da gre za samoupravno lokalno skupnost, ki opravlja zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena. Pokrajine se skladno z ustavo ustanovijo s sprejemom zakona v državnem zboru, ki določi tudi njihovo območje, sedež in ime, pri čemer se zahteva dvotretjinska večina glasov navzočih poslancev, pri postopku za sprejem zakona pa mora biti zagotovljeno sodelovanje občin. Ustava tudi določa, da država z zakonom prenese na pokrajine opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, a mora pokrajinam za to zagotoviti potrebna sredstva. Podrobneje je položaj pokrajin sicer določil tudi že leta 1993 sprejeti zakon o lokalni samoupravi, a se njegove določbe, da

so pokrajine oblika povezovanja občin, niso nikoli izvedle.

Leta 2019 smo tako daleč, da se je ob sodelovanju občin in delovne skupine Državnega sveta Republike Slovenije (www.pokrajine.si) (ponovno) pristopilo k oblikovanju pokrajin v Republiki Sloveniji, in sicer s pripravo koncepta in zakonodajnih podlag za vzpostavitev prihodnje pokrajinske ureditve v Republiki Sloveniji. Na mizi imamo junijski in avgustovski osnutek Zakona o pokrajinah ((ZPok, 2019a), (ZPok, 2019b)) kot tudi osnutek Zakona o ustanovitvi pokrajin (ZUPok, 2019), drugi dokument kot delovno gradivo tudi v različici iz 29. septembra 2019. Za razpravo o kakovosti letošnjega predloga za ustanovitev pokrajin sta pomembna člen 10. (naloge regionalnega pomena) in člen 11. (prenesene državne naloge) v avgustovskem osnutku Zakona o pokrajinah ((ZPok, 2019b),

str. 14–16). Odgovoriti pa bi si tudi morali na vprašanje, ali je dejstvo, da Slovenija nima pokrajin, morebiti eden glavnih krivcev za izgubljene razvojne priložnosti v preteklih letih in globok razvojni zaostanek zaradi krize po letu 2009.

V prispevku ne bomo gledali nazaj, ampak bomo povzeli položaj Republike Slovenije na področju globalne inovativnosti, globalne gospodarske konkurenčnosti, odprtosti poslovnega okolja in odpornosti gospodarskega okolja ter stanja na področju prizadevanj za vzdržni razvoj, ki izvirajo iz strateških dolgoročnih usmeritev slovenske družbe in sprejetih mednarodnih obveznosti. Navedena problematika je zelo zanimiva tudi za gradbeni sektor, ki je pomembna gospodarska dejavnost. Razmišljanje v gradbeništvu v 21. stoletju zahteva miselne premike (da ne rečem preskoke), več kolektivnega znanja in medsebojnega tesnega sodelovanja, zato vas v tem smislu vabim, da berete prispevek naprej.

2 • METODE IN PODATKI

V preteklosti smo problematiko varstva pred naravnimi nevarnostmi in škodljivim delovanjem voda ali, drugače zapisano, področje upravljanja tveganj ob različnih ujmah v Sloveniji povezovali tudi z izzivi urejeno-

sti slovenske države, vlogo posameznika, občine in države ter nujnostjo/možnostjo, ki bi jo odprla ustanovitev pokrajin v Sloveniji. Tako smo že obravnavali možnosti regionalizacije Slovenije v luči upravljanja voda,

upravne delitve Agencije Republike Slovenije za okolje in njenih izpostav (danes Direkcije za vode Republike Slovenije) ter delitve Republike Slovenije na vodna območja in pripravo strateških vodarskih dokumentov, kot so načrti upravljanja voda ((Mikoš, 2010a), (Mikoš, 2017b)), kot tudi, kako naj vidike integriranega varstva pred naravnimi nevarnostmi upoštevamo pri načrtovan-

ju razvoja slovenskega podeželja (Mikoš, 2010b). Pomemben element pri načrtovanju vzdržnega razvoja Slovenije je zmanjševanje tveganja ob naravnih in drugih nesrečah. Posebej lahko izpostavimo na lokalni ravni zaznano poplavno tveganje, ki se povečuje zaradi podnebnih sprememb (Šraj, 2017) – zato je nujna krepitev odpornosti slovenske družbe na naravne in druge nevarnosti ((Mikoš, 2017a), (Mikoš, 2018a)), kjer je navedena krepitev odpornosti družbe povezana s prehodom Slovenije v nizkoogljično družbo (Mikoš, 2017a) in večanjem globalne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva (Mikoš, 2018b).

V nadaljevanju ne bomo ponavljali vsega že zapisanega v zgoraj navedenih prispevkih, temveč povabili vse k njihovem branju, tukaj pa nadaljevali in prikazali nekatere najnovejše javno dostopne podatke o globalni inovativnosti in globalni gospodarski konkurenčnosti, odprtosti poslovnega okolja ter globalni odpornosti gospodarskega okolja v Sloveniji ter doseganju ciljev trajnostnega razvoja – v čim večji možni meri primerjalno z izbranimi državami, predvsem sosedami Republike Slovenije, saj bi morali pri izbiri števila pokrajin v Sloveniji in njihovih nalogah izkoristiti primerjalne prednosti Slovenije pred sosednjimi državami in obenem zagotoviti odpravo nevarnih točk, ki dušijo vzdržni razvoj Slovenije ob doseganju inovativnosti in konkurenčnosti slovenskega gospodarskega in razvojnoraziskovalnega prostora ter povečevanju kakovosti življenja v Sloveniji.

2.1 Globalna inovativnost Slovenije

Letošnje poročilo o globalnem indeksu inovativnosti za leto 2019 (GII, 2019) za približno 130 držav podaja učinkovitost njihove inovativnosti, in sicer na podlagi 80 kazalnikov s področja inovativnosti, poslovnega okolja, izobraževanja, infrastrukture in prefinjenosti poslovanja. Slovenija se leta 2019 uvršča na 31. mesto (preglednica 1) in je na robu držav inovator – negativno na njeno uvrstitev deluje predvsem *zapletenost trga* (87. mesto, najslabše med 10 primerjanimi državami), delno še slabši *rezultati znanja in tehnološki rezultati* (40. mesto) in *infrastruktura* (37. mesto). Med podrobnejšimi elementi inovacijskega sistema so problematični deli *zapletenosti trga: investiranje* (92. mesto) in *kreditiranje* (81. mesto) ter tudi del *poslovne prefinjenosti: inovacijske povezave* (56. mesto) – predvsem kazalnika *število skupnih podjetij in strateških povezav* (66. mesto) in *stanje pri oblikovanju gospodarskih gruč v gospodarstvu* (57. mesto).

Področje inovativnosti	Država – mesto									
	Slovenija	Avstrija	Češka	Hrvaška	Italija	Madžarska	Nemčija	Poljska	Slovaška republika	Švica
Globalni indeks inovativnosti	31	21	26	44	30	33	9	39	37	1
Institucije (politično okolje, pravno okolje, poslovno okolje)	20	17	29	45	34	41	16	37	38	12
Človeški viri in raziskovanje (izobraževanje, terciarno izobraževanje, raziskave in razvoj)	27	8	34	50	31	41	3	40	58	7
Infrastruktura (IKT, splošna infrastruktura, ekološka trajnost)	37	17	32	46	22	40	13	38	36	3
Zapletenost trga (kreditiranje, investiranje, trgovina in konkurenca)	87	44	46	71	50	76	20	65	67	7
Poslovna prefinjenost (razvojniki, inovacijske povezave, črpanje znanja)	27	18	25	49	29	33	12	38	46	2
Rezultati znanja in tehnološki rezultati (ustvarjanje znanja, vpliv znanja, širjenje znanja)	40	25	16	49	22	17	10	39	29	1
Ustvarjalni rezultati (neopredmetna sredstva, ustvarjalne dobrine in storitve, spletna ustvarjalnost)	24	25	21	51	37	38	10	46	36	1

Preglednica 1 • Lestvica globalne učinkovitosti inovativnosti za leto 2019 (povzeto po (GII, 2019)).

Na ravni posameznih kazalnikov (skupaj jih je 80) je Slovenija najvišje uvrščena pri *številu znanstvenih in strokovnih objav* (2. mesto), v *deležu poslovnega sektorja pri financiranju raziskav in razvoja* (6. mesto), *število posnetih filmov na število prebivalcev v starosti 15–69 let* (8. mesto), *lahkotnosti reševanja insolventnosti* (9. mesto), *rezultati PISA-testiranja v branju, matematiki in znanosti* (9. mesto), *število blagovnih znamk* (9. mesto), *delež polno zaposlenih raziskovalcev v poslovnih podjetjih na 1000 prebivalcev* (10. mesto), *število patentov* (11. mesto), *število podeljenih certifikatov kakovosti ISO 9001* (11. mesto), *število uradniških posegov v Wikipedijo* (12. mesto).

2.2 Globalna gospodarska konkurenčnost Slovenije

Svetovni gospodarski forum (www.weforum.org) v poročilu o globalni konkurenčnosti držav sveta v obdobju 2017–2018 (Schwab, 2017), objavljenem 26. septembra 2017, predstavlja niz izbranih kazalnikov konkurenčnosti v treh glavnih kategorijah (osnovne zahteve, pospeševalci uspešnosti, inovacijski in zahtevnostni faktorji) z 12 področnimi stebri državne politike v izbranih 137 gospodarstvih. Poročilo ocenjuje svetovna gospodarstva

skozi optiko nacionalne konkurenčnosti na svetovnem trgu, ki jo definira kot niz institucij, politik in izbranih faktorjev, ki določijo raven produktivnosti. Slovenija se v tem poročilu za leti 2017–2018 uvršča na 48. mesto ((Schwab, 2017), str.: 266–267). Med 12 stebri indeksa globalne konkurenčnosti smo najvišje uvrščeni po kazalniku zdravja in osnovnošolskega izobraževanja (14. mesto), sledi sekundarno in terciarno izobraževanje in usposabljanje (24. mesto). Področje infrastrukture je ocenjeno z 39. mestom, kjer so skrb vzbujajoče ocene kakovosti cest (51. mesto), železniške infrastrukture (62. mesto) in infrastrukture za zračni transport (71. mesto).

V svojem najnovjšem poročilu za leto 2018 (Schwab, 2018), objavljenem 17. oktobra 2018, Svetovni gospodarski forum v duhu četrte industrijske revolucije (4IR – Fourth Industrial Revolution) spreminja metodologijo izračuna indeksa globalne konkurenčnosti držav (naslednje poročilo za leto 2019 je izšlo oktobra 2019 in je zanimivo branje, ali je Slovenija v njem dosegla višjo raven konkurenčnosti glede na lastni hiter razvoj v zadnjem obdobju po izhodu iz gospodarske krize). Svetovni gospodarski forum je kot od-

Področje	Država – mesto									
	Slovenija	Avstrija	Češka	Hrvaška	Italija	Madžarska	Nemčija	Poljska	Slovaška republika	Švica
Skupna ocena konkurenčnosti	37	19	33	60	44	47	17	38	53	4
Domače gospodarstvo	46	19	29	57	38	23	9	26	39	6
Mednarodna trgovina	11	18	17	23	25	12	13	10	19	29
Mednarodne investicije	53	25	38	43	32	63	9	40	56	18
Zaposlenost	37	33	12	55	58	34	14	32	47	29
Cene	12	24	25	36	49	14	38	9	23	57
Javne finance	35	30	25	46	58	45	14	38	47	5
Fiskalna politika	56	61	47	55	57	46	59	49	50	8
Institucionalni okvir	43	17	31	55	44	39	16	41	54	1
Poslovna zakonodaja	35	21	42	60	43	37	20	39	59	12
Družbeni okvir	21	13	25	43	42	41	15	38	46	8
Produktivnost, učinkovitost	31	13	28	57	30	46	15	27	34	10
Trg dela	52	19	49	63	53	59	30	38	62	15
Finance	45	21	36	61	38	49	17	37	57	3
Menedžerske prakse	34	10	43	63	39	49	32	36	61	17
Odnosi in vrednosti	40	34	39	63	50	57	38	48	59	21
Osnovna infrastruktura	30	15	24	57	56	32	22	31	46	8
Tehnološka infrastruktura	31	26	30	57	40	41	23	39	42	8
Znanstvena infrastruktura	30	13	26	55	21	35	5	31	50	4
Zdravje in okolje	27	9	31	37	24	39	6	43	38	1
Izobraževanje	17	13	40	42	38	44	29	31	47	9

Preglednica 2 • Uvrstitev Slovenije in izbranih evropskih držav na lestvici Inštituta za razvoj menedžmenta o svetovni konkurenčnosti za leto 2019 (povzeto po (IMD, 2019)).

govor na deseto obletnico izbruha zadnje svetovne gospodarske krize (l. 2008) vpeljal nov indeks globalne konkurenčnosti 4.0 (Global Competitiveness Index 4.0), posodobil 98 kazalnikov državne politike, grupirane v 12 stebrov na 4 področjih (spodbudno okolje, človeški kapital, trg, inovacijski ekosistem).

V poročilu za leto 2018 se Slovenija uvršča na 35. mesto med 140 državami ((Schwab, 2018), str. 519–521) in po isti prenovljeni metodologiji na 35. mesto med 135 državami v letu 2017. Lahko ugotovimo, da je Slovenija prenovljena metodologija določanja indeksa globalne konkurenčnosti prinesla skok z 48. mesta na 35. mesto v svetovnem merilu. Med 12. stebri indeksa globalne konkurenčnosti smo višje kot na 35. mesto uvrščeni po kazalniku makroekonomske stabilnosti (macroeco-

nomic stability – delimo 1. mesto skupaj še s 30 državami), poslovne dinamike (business dynamisms – 24. mesto), trga proizvodov (product market – 27. mesto), inovativnih zmogljivosti (innovation capability – 28. mesto), znanj in spretnosti (skills – 29. mesto) ter zdravja (health – delimo 34. mesto še s 3 državami). Na področju infrastrukture smo zasedli 35. mesto, kjer so skrb vzbujajoče ocene povezanosti letališč (101. mesto), zmogljivosti (učinkovitosti) železniških storitev (67. mesto) in zmogljivosti (učinkovitosti) storitev zračnega transporta (64. mesto), dviguje pa našo oceno 100% elektrificiranost (1. mesto delimo še s 65 državami), gostota cestnega omrežja (delimo 11. mesto s še 19 državami) in zanesljivost preskrbe s pitno vodo (18. mesto). Gotovo je pomembno ohraniti visoko

oceno glede zanesljivosti oskrbe s pitno vodo (11. mesto in ocena 6,6 od 7) in izboljšati oceno za delež prebivalstva, ki nima oskrbe z varno pitno vodo (ocena v poročilu je 6,3 % in zato le 37. mesto) – kljub ustavni pravici do pitne vode (novi 70a. člen Ustave Republike Slovenije od leta 2016 – UZ70a), ki določa, da ima vsakdo pravico do pitne vode, da so vodni viri javno dobro v upravljanju države, da služijo prednostno in trajnostno oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev in v tem delu niso tržno blago ter da oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja država preko samoupravnih lokalnih skupnosti neposredno in neprofitno. Prav ta zapis pravice do pitne vode v Ustavo RS je lahko poseben izziv za pokrajine, da prevzamejo to državno dolžnost na svoja ramena.

Svoj pogled na svetovno konkurenčnost je za 63 držav izdelal tudi Inštitut za razvoj menedžmenta iz Švice (IMD, 2019), ki je uporabil več kot 340 kriterijev konkurenčnosti, izdelanih na osnovi dveh tretjin mednarodnih in nacionalnih statističnih podatkov in ene tretjine iz podatkov anketiranja vodilnih menedžerjev v podjetjih. Konkurenčnost je merjena za 20 kazalnikov v štirih kategorijah (po 5 na vsako kategorijo): gospodarska uspešnost, vladna učinkovitost, poslovna učinkovitost in razvitost infrastrukture. Slovenija je uvrščena na 37. mesto (dvig z 49. mesta leta 2015), primerjava z izbranimi državami pa je prikazana v preglednici 2.

Med pozitivnimi dejavniki konkurenčnosti izstopa mednarodna trgovina (11. mesto), cene (12. mesto), izobraževanje (17. mesto) in družbeni okvir (21. mesto), med negativnimi dejavniki pa fiskalna politika (56. mesto), mednarodne investicije (53. mesto) in trg dela (52. mesto).

Izzivi leta 2019 za Slovenijo so naslednji: i) zmanjševanje administrativnih bremen in poenostavljanje administrativnih postopkov; ii) zmanjševanje davčnih bremen za (izobraženo) delovno silo; iii) povezati izobraževalni sistem s potrebami podjetij, promovirati vseživljenjsko izobraževanje in strategije upravljanja človeških virov vseh starostnih obdobjih; iv) digitalna preobrazba srednjih in majhnih podjetij (SME) in okrepitev inovativne zmogljivosti; v) krepitev fiskalne vzdržnosti.

2.3 Indeks odprtosti poslovnega okolja Slovenije

Svetovna banka je pripravila poročilo o odprtosti poslovnega okolja v 190 državah in mestih

področje	Država – mesto									
	Slovenija	Avstrija	Češka	Hrvaška	Italija	Madžarska	Nemčija	Poljska	Slovaška republika	Švica
Skupna ocena odprtosti	40	26	35	58	51	53	24	33	42	38
Ustanovitev podjetja	38	118	115	123	67	82	114	121	127	77
Pridobivanje gradbenega dovoljenja	120	42	156	159	104	110	24	40	143	69
Pridobivanje električnega priključka	23	28	10	61	37	122	5	58	47	11
Registracija imetja	56	32	33	51	23	30	78	41	9	16
Pridobivanje kredita	112	85	44	85	112	32	44	32	44	73
Varstvo malih vlagateljev	30	33	72	38	72	110	72	57	95	110
Plačevanje davkov	41	40	45	89	118	86	43	69	48	20
Čezmejno trgovanje	1	1	1	1	1	1	40	1	1	39
Uveljavljanje pogodb	110	10	99	25	111	22	26	53	47	55
Razreševanje nesolventnosti	9	21	15	59	22	65	4	25	42	46

Preglednica 3 • Uvrstitev Slovenije in izbranih evropskih držav na lestvici Svetovne banke o odprtosti poslovnega okolja za lokalna podjetja za leto 2019 (povzeto po ((SB, 2018a), (SB, 2018b))).

sveta, in sicer s pomočjo 41 kazalnikov, združenih v 10 področij. Na lestvici za leto 2019 dosega Slovenija prvo mesto pri kazalniku stroška za odpiranje podjetja, merjeno v % prihodka podjetja.

Kot lahko vidimo iz preglednice 3, deluje v Sloveniji negativno na odprtost poslovnega okolja za majhne podjetnike predvsem pridobivanje gradbenega dovoljenja, pridobivanje kredita in uveljavljanje pogodb. Pridobivanje gradbenega dovoljenja v dnevih je v Sloveniji 247,5 dneva ob 17 procedurah, v Nemčiji pa 126 dni ob 9 procedurah. Kako lahko pokrajine prispevajo k odprtosti in urejenosti poslovnega okolja in spodbudijo inovatorje za vlaganje v nove izdelke in storitve? Če si pogledamo še podroben ekonomski profil Slovenije (SB, 2018c), bi lahko prepoznali elemente, kjer Slovenija mora stopiti korak naprej, predvsem v primerjavi s sosednjimi deželami, da bi pritegnila tuje vlagatelje in spodbudila domača vlaganja.

Vlaganja (finančna) so lahko s strani domačih ali tujih investitorjev. Ali je Slovenija zanimiva za tuje vlagatelje?

2.4 Globalni indeks odpornosti gospodarskega okolja v Sloveniji

Podjetje FM Global (www.fmglobal.com) je ena največjih svetovnih agencij za zavarovan-

je komercialne in industrijske lastnine. Letno objavlja globalni indeks odpornosti (Global Resilience Index; <https://www.fmglobal.com/research-and-resources/tools-and-resources/resilienceindex>), usmerjen v oceno odpornosti (resilience) gospodarskega okolja in določen na osnovi 12 gonilnih sil (preglednica 4) – za

in računovodskih standardov, uravnavanja konflikta interesov in analizo delničarskega upravljanja. Vrednosti indeksov, faktorjev in gonilnih sil so normalizirane na interval med 0 (najnižja odpornost) in 100 (najvišja odpornost). Področje graditve, kjer je pomembno umeščanje posegov v prostor, vstopa v indeks odpornosti s stopnjo urbanizacije (grajeno okolje) in kakovostjo varstva pred naravnimi nevarnostmi (potresi, poplave, veter, požari; preglednica 5) ter z oskrbovalno verigo s kakovostjo infrastrukture (promet, logistika).

V letu 2019 je imela Slovenija globalni indeks odpornosti 60,6 in se je uvrstila na 42. mesto med 130 državami oziroma regijami. V preglednici 6 prikazujemo primerjavo Slovenije z izbranimi državami srednje Evrope. Ko si pogledamo skupne indekse odpornosti sosednjih in/ali primerljivih držav v letu 2019, ne blestimo ravno v tej mednarodni primerjavi in imamo kar nekaj prostora za izboljšave. Lahko nas skrbi nizka uvrstitev na tej lestvici odpornosti, predvsem dejavnika kakovosti varstva z indeksom 27,9 in 90. mestom. V preglednici 7 prikazujemo, da smo v letih 2015 do 2019 svoje mesto le poslabšali, predvsem ob konstantno slabi oceni za veliko izpostavljenost naravnim nevarnostim (slaba preventiva ob načrtovanju in posegih v prostor, neprimerna raba tal) predvsem zaradi katastrofalno slabe kakovosti požarnega varstva (100. mesto v letu 2019).

V Sloveniji lahko predvsem storimo več pri zmanjševanju izpostavljenosti gospodarskih (in

I. Indeks	2019 FM globalni indeks odpornosti		
II. Dejavniki	Gospodarstvo	Kakovost varstva	Oskrbovalna veriga
III. Gonilne sile	Produktivnost	Izpostavljenost naravnim nevarnostim	Nadzor nad korupcijo
	Politična tveganja	Kakovost varstva pred naravnimi nevarnostmi	Kakovost infrastrukture
	Poraba nafte	Kakovost požarnega varstva	Korporativno upravljanje
	Stopnja urbanizacije	Prepletena kibernetska tveganja	Vidnost oskrbovalne verige

Legenda: ■ Obogateni podatki za 2019

■ Nove gonilne sile, dodane v 2019

Preglednica 4 • Struktura globalnega indeksa odpornosti za leto 2019 (povzeto po (FM Global, 2019), str. 3).

leto 2019 so zamenjali gonilno silo *Kakovost lokalnih oskrbovalcev s korporativnim upravljanjem*, ki naj bi bolje opisovalo primernost gospodarskega okolja za odpornost poslovanja z analizo uveljavljanja računskih izkazov

drugih) aktivnosti naravnim nevarnostim (preventivno varstvo in določitev vseh ogroženih območij v Sloveniji skladno z zakonom o vodah iz leta 2002, ne le poplavne nevarnosti) in na področju protipotresne prenove ogroženih

Gonilna sila	Definicija
Izpostavljenost naravnim nevarnostim	Delež (odstotek) površine države, ki je namenjena gospodarskim aktivnostim in izpostavljena ekstremnemu delovanju vsaj ene naravne nevarnosti – vetra, poplave ali potresa (100-letne povratne dobe za veter in poplave ter 500-letne za potrese).
Kakovost varstva pred naravnimi nevarnostmi	Kakovost in izvajanje državne politike na področju gradbene zakonodaje glede načrtovanja gradenj, odpornih proti naravnim nevarnostim (80 %), kombinirana z ravno dosežene varnosti obstoječe gradnje pred naravnimi tveganji na državni ravni (20 %).
Kakovost požarnega varstva	Kakovost in izvajanje državne politike na področju gradbene zakonodaje glede načrtovanja požarno varne gradnje (80 %), kombinirana z ravno dosežene varnosti obstoječe gradnje pred požarnimi tveganji na državni ravni (20 %).
Prepletena kibernetska tveganja	Ranljivost za kibernetske napade, kombinirana z zmožnostjo države za okrevanje; prikazana z dostopom do interneta (odstotek ljudi v državi, ki imajo dostop do interneta) in civilnimi svoboščinami.

Preglednica 5 • **Obrazložitev dejavnika kakovost varstva kot enega od treh dejavnikov, ki sestavljajo globalni indeks odpornosti (povzeto po (FM Global, 2019), str. 10–11).**

objektov (vzporedno z energetske prenovo) in požarnega varstva kot tudi pri višanju pro-

je predvsem vlaganje v preventivno varstvo in izogibanje večjim tveganjem.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>), ki sicer opredeljuje 169 konkretnih medsebojno povezanih in neločljivih ciljev trajnostnega razvoja, razdeljenih na 5 področij: ljudje – zemlja – blaginja – mir – partnerstvo.

Spomnimo, da je sedemnajst splošnih ciljev trajnostnega razvoja, prikazanih na sliki 1, podrobneje definiranih, kot sledi (Agenda 2030, 2015b):

Cilj 1. Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu.

Cilj 2. Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo.

Cilj 3. Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih.

Cilj 4. Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.

Cilj 5. Doseči enakost spolov ter krepi vlogo vseh žensk in deklc.

Cilj 6. Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve, poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri.

Cilj 7. Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije

Ocena	Država – mesto (ocena/100)									
	Slovenija	Avstrija	Češka	Hrvaška	Italija	Madžarska	Nemčija	Poljska	Slovaška republika	Švica
skupni indeks	42. (60,6)	8. (93,6)	20. (86,7)	37. (63,2)	31. (72,2)	35. (67,1)	4. (96,6)	24. (81,6)	29. (74,3)	3. (97,0)
gospodarstvo	33. (60,4)	10. (72,4)	15. (70,2)	42. (55,6)	37. (59,1)	25. (62,0)	11. (72,2)	19. (66,0)	9. (73,0)	3. (87,6)
kakovost varstva	90. (27,9)	16. (83,2)	2. (98,8)	34. (62,6)	28. (69,9)	35. (61,8)	3. (96,4)	6. (94,4)	19. (79,0)	22. (77,5)
oskrbovalna veriga	34. (67,4)	9. (88,7)	29. (71,2)	47. (58,6)	32. (67,8)	43. (61,3)	12. (87,6)	33. (67,5)	49. (58,1)	13. (87,3)

Preglednica 6 • **Svetovna lestvica globalnega indeksa odpornosti gospodarstev (držav) za leto 2019 (povzeto po (FM Global, 2019), str. 15–18, in s spletne strani: <https://www.fmglobal.com/research-and-resources/tools-and-resources/resilienceindex>).**

duktivnosti, kjer smo prejeli oceno 28/100 in zasedli 39. mesto – produktivnost je bila merjena kot *per capita* kupna moč prebivalca (bruto domači proizvod, izražen s kupno močjo, deljen s skupnim številom prebivalstva). Bogatejša država lahko več vlaga v varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Nujno

2.5 Agenda 2030 in cilji trajnostnega razvoja

Vrh organizacije Združenih narodov je leta 2015 sprejel 17 splošnih ciljev trajnostnega razvoja (slika 1) v obliki Agende 2030 za trajnostni razvoj ((Agenda 2030, 2015a), (Agenda 2030, 2015b) – podrobnosti na:

Cilj 8. Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse.

Cilj 9. Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije.

Ocena	Slovenija – mesto in (ocena/100)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Kakovost varstva	83. (32,1)	81. (32,9)	81. (33,2)	80. (32,2)	90. (27,9)
Izpostavljenost naravnim nevarnostim	77. (12,5)	77. (12,5)	77. (12,5)	77. (12,5)	77. (12,5)
Kakovost varstva pred naravnimi nevarnostmi	41. (45,2)	42. (43,0)	42. (46,6)	42. (42,3)	52. (36,7)
Kakovost požarnega varstva	72. (21,6)	71. (21,7)	71. (22,2)	72. (26,2)	100. (22,5)
Prepletena kibernetika tveganja	50. (65,5)	38. (65,7)	36. (65,5)	38. (66,2)	43. (63,6)

Preglednica 7 • Slovenija na svetovni lestvici globalnega indeksa odpornosti gospodarstev (držav) v obdobju 2015–2019 (povzeto po spletni strani <https://www.fmglobal.com/research-and-resources/tools-and-resources/resilienceindex>).

Cilj 10. Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi.

Cilj 11. Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja.

Cilj 12. Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.

Cilj 13. Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Cilj 16. Spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, vsem omogočiti dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh.

Cilj 17. Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj.

Slika 1 • Sedemnajst ciljev Agende 2030 za trajnostni razvoj (povzeto po: <https://www.stat.si/Pages/cilji>).

Cilj 14. Ohranjanje in vzdržno uporabljanje oceanov, morja in morske vire za trajnostni razvoj.

Cilj 15. Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 poziva države članice, naj v okviru mehanizma za spremljanje in poročanje »začnejo izvajati redne in splošne preglede napredka na državni in notranji ravni, za katere dajo pobudo in jih vodijo same« ((Agenda 2030, 2015b), str. 33/35 – odstavek 79). Tako lahko na spletnih straneh Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko

politiko (SVRK, 2019a) preberemo nacionalna poročila za leto 2017 (VNR, 2017) in 2018 (VNR, 2018) o izvajanju Agende 2030 v Sloveniji. Zadnje razpoložljive podatke o izpolnjevanju 17 ciljev trajnostnega razvoja je decembra 2018 podal Statistični urad Republike Slovenije (SURS, 2018). Pomembno vlogo pri uresničevanju ciljev vzdržnega razvoja ima tudi lokalna samouprava (UCLG, 2019g).

Primerjava z drugimi državami je možna v letnih poročilih o doseganju ciljev trajnostnega razvoja Agende 2030 (SDG), ki jih izdaja združenje SDSN – Sustainable Development Solutions Network pod okriljem Organizacije združenih narodov (OZN) in fundacija Bertelsmann Stiftung ((Sachs, 2016), (Sachs, 2017), (Sachs, 2018), (Sachs, 2019)). Prikaz za zadnja 4 leta za Slovenijo in primerljive (tudi sosednje) države je v preglednici 8.

Za spremljanje 169 specifičnih ciljev trajnostnega razvoja je Statistična komisija Združenih narodov marca 2017 določila 232 kazalnikov. V študiji OECD za leto 2017 o uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja je bilo obravnavanih le 131 kazalnikov za doseganje 98 specifičnih ciljev – Slovenija ni predstavljena popolno, spremlja le 126 kazalnikov, ki pokrivajo uresničevanje 95 specifičnih ciljev. V Sloveniji ne spremljamo nekaterih dogovorjenih kazalnikov, predvsem na področju trajnostne proizvodnje (cilj 12), oceanov (cilj 14) in mest (cilj 11), kjer spremljamo manj kot 30 % mednarodno dogovorjenih kazalnikov ((OECD, 2017), str. 54). V študiji OECD (OECD, 2017) je Slovenija že dosegla 12 specifičnih ciljev od 95 obravnavanih ciljev – 126 razpoložljivih kazalnikov v Sloveniji je omogočilo obravnavo 95 ciljev od skupno specifičnih 169 ciljev.

V primerjavi s povprečjem OECD držav Slovenija nadpovprečno izpolnjuje cilja 5 (enakost spolov) in 15 (biodiverziteta), pri velikosti ciljev je blizu povprečja OECD držav, izjeme so cilj 2 (odprava lakote), cilj 3 (zdravje in dobro počutje), cilj 6 (čista voda in sanitarna ureditev) in cilj 17 (partnerstva za doseganje ciljev). Pri doseganju navedenih ciljev bi lahko imela regionalizacija Slovenije svojo vlogo, recimo pri organiziranju regionalne zdravstvene oskrbe (regionalne bolnišnice) in regijskih centrov za socialno delo kot tudi regionalnih vodovodov za kakovostno in stalno preskrbo s pitno vodo tudi v primerih onesnaženj in dolgih sušnih obdobjih ter ureditev regionalnega zbiranja in predelave odpadkov. Nove tehnologije sicer omogočajo tudi lokalne rešitve; recimo pametna omrežja,

Ocena	Država – mesto (stopnja učinkovitosti v %)									
	Slovenija	Avstrija	Češka	Hrvaška	Italija	Madžarska	Nemčija	Poljska	Slovaška republika	Švica
2016	17/149 (76,6)	7/149 (79,1)	15/149 (76,7)	36/149 (70,7)	35/149 (70,9)	24/149 (73,4)	6/149 (80,5)	38/149 (69,8)	26/149 (72,7)	5/149 (80,9)
2017	9/157 (80,5)	7/157 (81,4)	5/157 (81,9)	24/157 (76,9)	30/157 (75,5)	18/157 (78,0)	6/157 (81,7)	27/157 (75,8)	23/157 (76,9)	8/157 (81,2)
2018	8/156 (80,0)	9/156 (80,0)	13/156 (78,7)	21/156 (76,5)	29/156 (74,2)	26/156 (75,0)	4/156 (82,3)	32/156 (73,7)	24/156 (75,6)	7/156 (80,1)
2019	12/162 (79,4)	5/162 (81,1)	7/162 (80,7)	22/162 (77,8)	30/162 (75,8)	25/162 (76,9)	6/162 (81,1)	29/162 (75,9)	27/162 (76,2)	17/162 (78,8)

Preglednica 8 • Svetovna lestvica globalnega indeksa odpornosti gospodarstev (držav) za obdobje 2016-2019 (povzeto po (Sachs, 2016), (Sachs, 2017), (Sachs, 2018), (Sachs, 2019)).

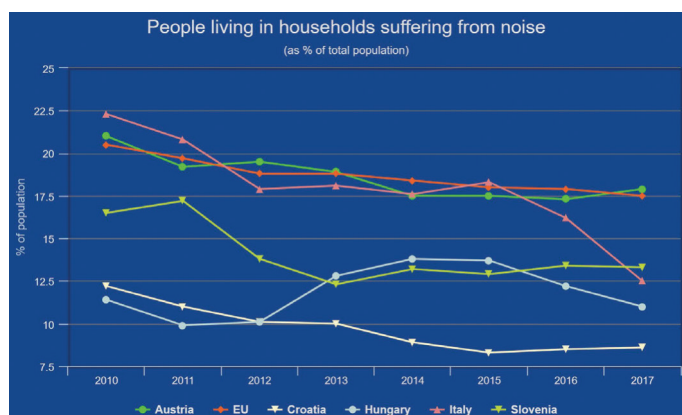
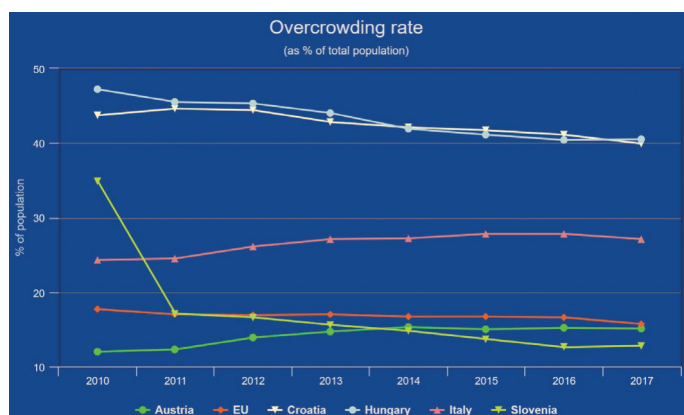
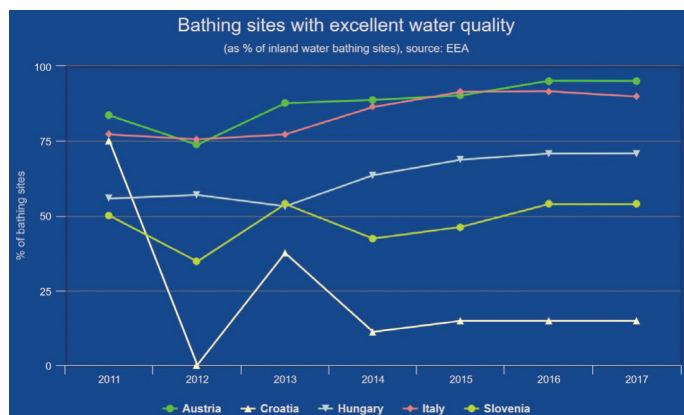
pametna mesta, shranjevalniki energije in podobne prihajajoče tehnologije spreminjajo naše načrtovanje rabe prostora in umeščanje posegov v prostor.

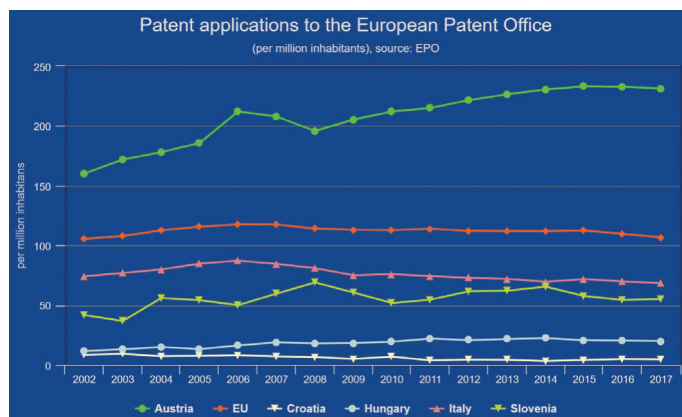
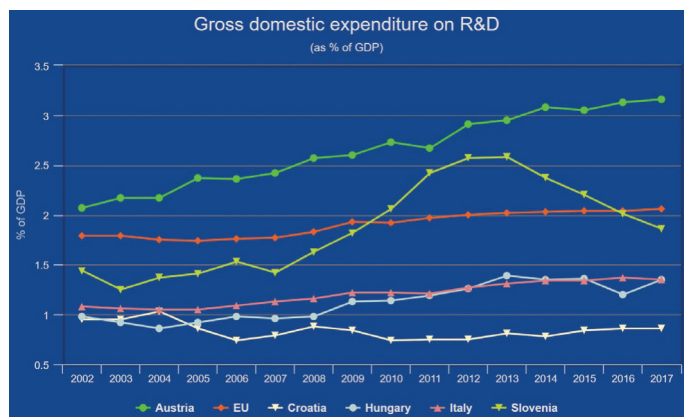
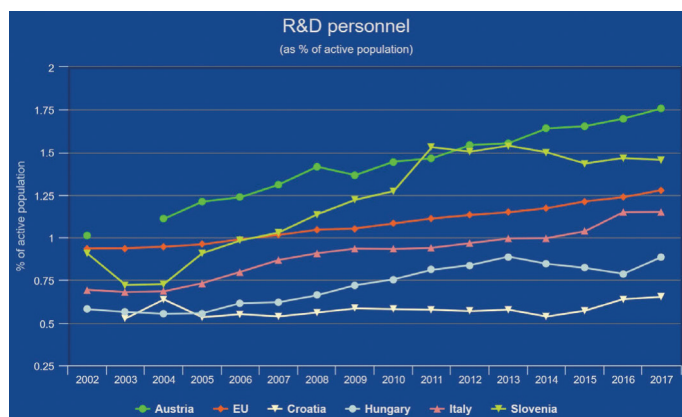
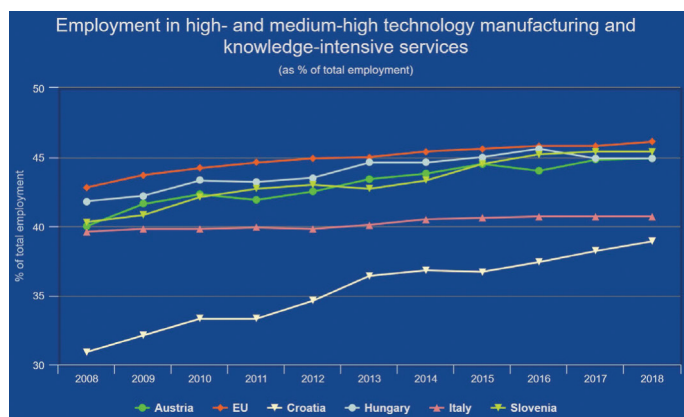
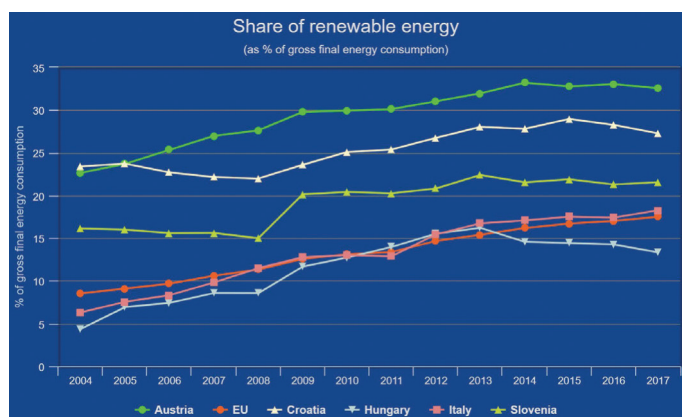
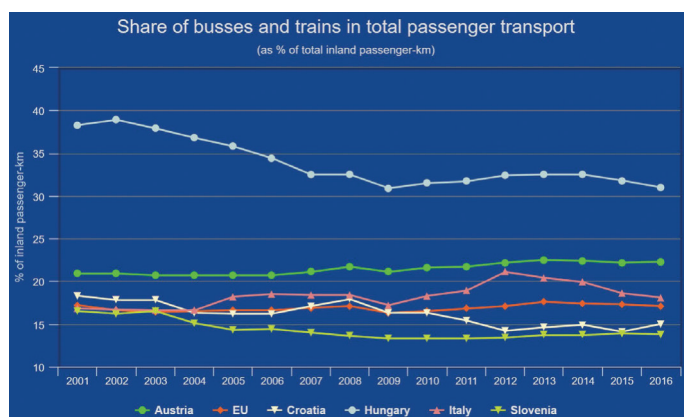
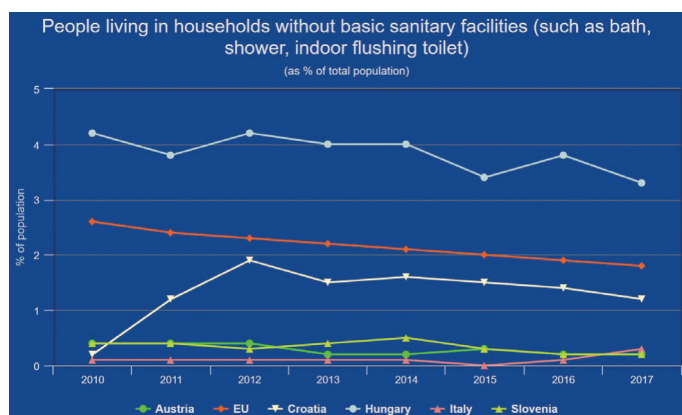
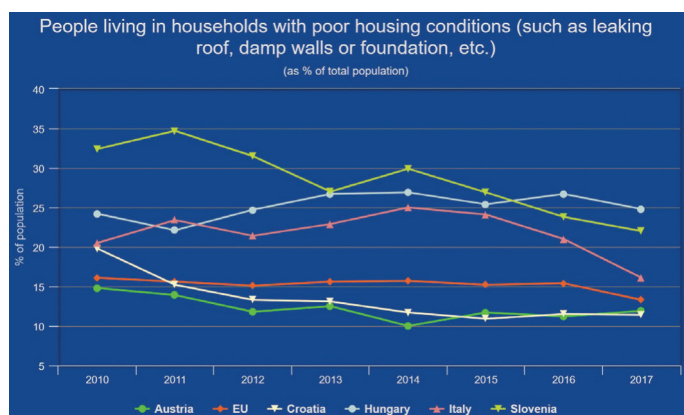
Napovedanih prihajajočih tehnologij na različnih področjih je veliko (npr. (DiChristina, 2018), (WEF, 2019)) in bodo v prihodnosti omogočile nove poklice in spremenile marsikakšne trenutne navade (recimo avtonomna vožnja, delo na domu, krajši

delovni čas, izraba prostega časa in oblike turizma, pridelava hrane, pridobivanje in shranjevanje energije, umetna inteligenca, virtualna resničnost). Slovenija lahko pri njihovem razvoju sodeluje v določenem, a omejenem obsegu, skladno s svojo Strategijo pametne specializacije (SVRK, 2019b). Prevladujoči razvoj pa gre v smeri povečane urbanizacije, nujnih sprememb pri pridelavi hrane in načinov pridobivanja energije ter njenega shranjevanja. Nujen je razmislek,

kako lahko regionalizacija Slovenije spodbudi trajnostni razvoj. V veliki meri ne gre le predvsem za politično vprašanje, ki zanima politične stranke, ampak za prvovrstno razvojno vprašanje.

Evropski statistični urad v svojem najnovšem statističnem poročilu (EUROSTAT, 2019) prikazuje doseganje ciljev trajnostnega razvoja (SDG) v kontekstu Evropske unije. Poročilo temelji na nizu dogovorjenih kazalnikov (okoli

Slika 2 • Primerjava izbranih kazalnikov doseganja ciljev trajnostnega razvoja (SDG) Slovenije in sosednjih držav (povzeto po: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>).

100 skupaj), ki se povezujejo vzdolž 17 ciljev trajnostnega razvoja. Na sliki 2 prikazujemo izbranih 12 kazalnikov za različne cilje trajnost-

nega razvoja (SDG), ki so lahko relevantni pri določanju nalog, ki naj jih prevzamejo pokrajine v Sloveniji, in sicer jih prikazujemo

za razpoložljivo časovno obdobje za Slovenijo, povprečje Evropske unije in štiri sosednje države Slovenije.

3 • RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Regionalizacija Republike Slovenije je obveznost, ki izhaja iz uresničitve 143. člena slovenske ustave. Pokrajine naj bi urejale lokalne zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena. Država z zakonom prenese na pokrajine opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, pri čemer jim mora zagotoviti potrebna sredstva.

Menim, da sta bolj pomembna od števila pokrajin, ki bi jih ustanovili s posebnim zakonom, vsebina in stabilno financiranje njihovega dela (delovanja). Brez zadostnih sredstev ter ustreznih pooblastil iz državne pristojnosti kot tudi prenesenega urejanja lokalnih zadev širšega pomena novoustanovljene pokrajine ne bodo odigrale svoje vloge, ki bi jo sicer lahko in ki bi jo morale.

Pomembno področje razvojne vizije Slovenije in njenega vzdržnega razvoja je preboj med vodilne svetovne družbe znanja in inovativnosti. Možnosti povezave med izobraževanjem, raziskovanjem in razvojem oziroma med univerzami, raziskovalnimi inštituti in gospodarstvom, ki vodijo do najboljših rezultatov na področju tehniškega izobraževanja, so v splošnem slabo izkoriščene ((IAS, 2016), str. 5). Sledimo priporočilom Inženirske akademije Slovenije za prenovo tehniškega izobraževanja v Sloveniji ((IAS, 2016), str. 2): »*Za nadaljnji razvoj, ki naj bi Slovenijo še hitreje približal tehnološko najbolj razvitim državam, ne bo dovolj le kvalificirana delovna sila, temveč je v ta namen treba vzgojiti večje število vrhunsko izobraženih prebojnikov, razvojniki in inovatorjev. Da bo naša država znana po inovativnih, izvozno usmerjenih, visokotehnoloških podjetjih, ki bodo vodilna v izbranih nišah na globalnem trgu, bo treba vstopiti v kontinuiran proces nadgrajevanja tehniškega izobraževanja.*«

Slovenija nedvomno potrebuje na eni strani odlične in v svetu prepoznane univerze in raziskovalne inštitute, ki jih zaradi manjše kritične mase ne moremo ustanovljati

kar povprek in povsod (recimo v vsaki pokrajini v Sloveniji) ter na drugi strani z industrijo in gospodarstvom povezane strokovne šole ((IAS, 2016), str. 4): »*Na področju strokovnega izobraževanja je v tehniških poklicih nejasno razmerje med štiriletno srednjo (tehnik), dvoletno višjo (inženir) in triletno visoko strokovno izobrazbo (diplomirani inženir). Izobraževanje na višjih tehniških šolah se mora bistveno razlikovati od izobraževanja na visokih strokovnih šolah tako, da poteka velik del izobraževanja v gospodarstvu in ne le v izobraževalnih ustanovah, sicer ga ne potrebujemo. Predlagamo, da se programi višje šole prenesejo na visoke strokovne šole, ki naj bodo usmerjene v pridobivanje in uporabo znanja za vodenje proizvodnje ter razvoj novih izdelkov in storitev. V ta namen je treba visokošolske strokovne programe zasnovati in izvajati bistveno drugače kot doslej in jih ločiti od univerzitetnih programov. Smiselno bi bilo tudi preučiti možnosti za ponovno vpeljavo 6-mesečne prakse v gospodarstvu v prvostopenjske strokovne programe tehnike in naravoslovja in jih podaljšati za en semester.*« V pokrajinah bi lahko za potrebe regionalnega razvoja osmislili prejšnje usmeritve IAS.

Iz analize lahko zaključimo, da je izboljšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva in s tem povezanim nujnim povečanjem (tujih) vlaganj v veliki meri povezano z izboljšanjem stanja slovenske prometne infrastrukture – z večjimi vlaganji v novogradnje in obsežnejšim rednim vzdrževanjem obstoječe infrastrukture, predvsem železniške infrastrukture (hitra železnica, elektrifikacija, povečanje zmogljivosti, nove povezave, recimo do letališča Ljubljana, ali novi industrijski centri, kot je progla do Kočevja, ureditev železniških povezav v Ljubljani) in prenavljanjem infrastrukture za zračni transport (npr. večji potniški terminal na letališču Ljubljana, (hitra) železniška povezava letališča z mestom Ljubljana in z logističnimi centri).

Pri odločanju o vsebinah, ki naj jih prevzamejo pokrajine v Republiki Sloveniji menim, da naj se pri pripravi ustreznega zakona o financiranju pokrajin upoštevajo zahteve vzdržnega razvoja v 21. stoletju, predvsem glede virov vode, hrane in energije, s tem povezano doseganje razvojnih ciljev Agende 2030 za trajnostni razvoj, dvigovanje odpornosti družbe in države proti vsakršnim tveganjem, mednarodna konkurenčnost Slovenije in izpolnjevanje mednarodno sprejetih obveznosti, kot so predvsem:

- Pariški podnebni dogovor (Pariz, december 2015), ratificiran z zakonom v Sloveniji novembra 2016;
- Sendajski okvir za zmanjševanje tveganj zaradi nesreč 2015–2030 (Sendaj, marec 2015);
- Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (Aarhus, junij 1998), ratificirana z zakonom v Sloveniji maja 2004;
- Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro, junij 1992), ratificirana z zakonom v Sloveniji maja 1996;

vse v smeri povečevanja kakovosti življenja v Sloveniji. V veliki meri vse te zahteve in usmeritve povzema prehod v brezogljeno družbo, čemur se ne bomo mogli izogniti, če ne želimo izbrisa z obličja Zemlje.

Izpolnjevanje navedenih dogovorov je nedvomno najprej dolžnost države (Republike Slovenije), ki naj začne spremljati relevantne in v mednarodnem prostoru dogovorjene kazalnike, da bomo prebivalci Slovenije lahko dejansko spremljali uresničevanje teh dogovorov. Pri izvedbi ukrepov, recimo na področju prilaganja podnebnim spremembam (podnebni krizi), dobijo svojo vlogo tudi nižje ravni odločanja, od državne ravni do posameznika, torej tudi pokrajine, predvsem recimo na področju umeščanja v prostor (kot sta npr. problem spreminjanja prostorskih načrtov in izdajanje gradbenih dovoljenj), ki naj temelji na kakovostnem in strpnem diskurzu z lokalnim prebivalstvom. Zavedati pa se moramo, da je treba krepiti kulturo odgovornosti tistih, ki odločajo (recimo o posegih) v prostor, poenostavljanje postopkov naj gre z roko v roki z večanjem

odgovornosti odločevalcev, pri čemer bomo ugotovili, da nam manjka še marsikatera strokovna podlaga, da bo poenostavljeno odločanje tudi lahko odgovorno ravnanje z viri in prostorom.

Zagotovo pa naj velja, da glede na izpuščene priložnosti v preteklosti, tj. v prvih letih po pridobitvi samostojnosti, ustanovitve pokrajin ne sme biti sama sebi namen ali glavni cilj politike, temveč je lahko le sredstvo za doseganje drugih ciljev Slovenije in slovenske družbe. Država naj čim prej sprejme številne srednje in dolgoročne strategije razvoja na različnih področjih, od prilagajanja podnebnim spremembam in o energetski politiki (NEPN, 2020) do večanja vlaganj v raziskave in razvoj s prenovitvijo razvojne in inovacijske strategije Slovenije 2011–2020 (ReRISS11-20, 2011) ter spodbujanja inovativnega okolja, in se bo v njih prepoznalo, katere razvojne naloge naj prevzamejo pokrajine, ker jih bodo opravile najbolje. V času (še) brez pokrajin (institucionaliziranih razvojnih regij) pa naj država zagotavlja, da se bo regionalni vidik razvoja (z)našel v teh strateških razvojnih dokumentih. Utemeljitev uvedbe pokrajin morajo nujno temeljiti tudi na v tem prispevku opisanih modernih izzivih, ki so pred Slovenijo v 21. stoletju, ter se opredeliti, v čem in kako bo uvedba pokrajin krepila Slovenijo kot državo in vse njene prebivalce kot družbo. Število in členitev pokrajin

pa naj odraža to usmeritev, pri čemer lahko izhajamo iz funkcionalnih regij (npr. (Drobne, 2012), (Šnajder, 2014)), iz obstoječih razvojnih ali statističnih regij, ali oblikujemo pokrajine ob mestnih občinah ali kako drugače. Pokrajine bodo morale vsekako ob svoji upravljavsko-samoupravni funkciji imeti tudi družbenorazvojno vlogo, ki je v tem prispevku posebej poudarjena. Ne pozabimo, da se število prebivalcev v naseljih v višjih legah in na obrobni območjih Slovenije drastično zmanjšuje (Nared, 2019).

Novoustanovljene pokrajine v Sloveniji se bodo strateško v bližnjem mednarodnem prostoru podajale v tekmo in sodelovanje s centri v bližnji okolici (Gradec, Celovec, Videm, Trst, Zagreb, Reka) kot regionalni centri razvoja in bi postale vodilne v evropski regiji – tukaj imata možnost le Ljubljana in delno Maribor. Menim, da bi morali pokrajine v Sloveniji gledati tudi v luči graditve gospodarskih regij v Evropi, kar govori za večje pokrajine v Sloveniji – torej raje manj pokrajin, kot imamo statističnih regij (raven NUTS3). Da se nam ne bo zgodilo, da bomo namesto slovenskih investicij v prostor zamejskega slovenskega prostora doživeli počasno prodajo slovenskih podjetij in zemlje tujim vlagateljem, tudi iz sosednjih držav. Korak v smeri preprečitve takega scenarija naj bo krepitev gospodarskega položaja Slovenije kot države in vsake

posamezne pokrajine (regije) v odnosu do sosednjih regij ter dvigovanje kakovosti življenja v Sloveniji kot primerjalne prednosti v srednji Evropi.

Razprava o regionalizaciji Slovenije in predvsem njena uresničitev v katerikoli obliki se bo tako ali drugače zelo dotaknila gradbenega sektorja, ki je izrazito regionalna (lokalna) gospodarska dejavnost – kljub delni globalizaciji gradbenega sektorja (Kitajska, Združeni arabski emirati ...). Pomen gradbenišтва v Sloveniji je podcenjen, a pametna regionalizacija bo v večji meri temeljila (tudi) na gradbeni stroki in gradbenem sektorju, in to ne le v zagotavljanju ustrezne prometne in druge infrastrukture kot nujne osnove regionalizacije, temveč tudi kot gospodarska panoga, ki zagotavlja delovna mesta, povečuje kakovost življenja in Slovenijo kaže kot zanimivo destinacijo za delo in življenje. Obenem bo večja konkurenčnost slovenskega gospodarstva kot celote odpirala možnost uveljavitve (in dela) na drugih (tujih) trgih tudi delu gradbenega sektorja.

Ne nazadnje z vključevanjem gradbene stroke v razpravo o regionalizaciji Slovenije krepimo položaj inženirske stroke in sodočamo o vzdržnem razvoju Slovenije v korist posameznikov in celotne družbe. Vse udeležence pri graditvi objektov vabim, da se aktivno vključujejo v razpravo in podprejo regionalizacijo Slovenije, ki ne sme biti le politični projekt.

4 • LITERATURA

- Agenda 2030, The 2030 Agenda for Sustainable Development (New York: United Nations General Assembly), https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (8. 8. 2019), 2015a.
- Agenda 2030, Agenda 2030 za trajnostni razvoj (New York: Generalna skupščina Združenih narodov), http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pag-euploads/Zunanja_politika/ZDH/Politike_MRS/Spremenimo_svet_-_Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf (8. 8. 2019), 2015b.
- DiChristina, M., Meyerson, B. S., Lathan, C. E., Maynard, A., Ling, G., Schaefer, G. O., Lee, S. Y., Carbeck, J., O'Day, E., Alsafar, H., Collins, C. H., Martinez, J. G., Aspuru-Guzik, A., Top 10 Emerging Technologies 2018 - Understanding the latest innovations - and their challenges - will help society determine how to maximize their benefits, *Scientific American*, 319(6), pp. 28-39, 2018.
- Drobne, S., Bogataj, M., Metoda opredelitve števila funkcionalnih regij: aplikacija na ravneh NUTS 2 in NUTS 3 v Sloveniji, *Geodetski vestnik*, 56(1), pp. 105–150, 2012.
- EUROSTAT, Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2019 edition, Luxembourg, Publications Office of the European Union, <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-Q2-19-165> (8. 8. 2019), 2019.
- FM Global, 2019 Resilience Index Annual Report, Johnston, Rhode Island, <https://www.fmglobal.com/research-and-resources/tools-and-resources/~media/AB230A1E308247D9B4863EF7FEFDD517.ashx> (8. 8. 2019), 2019.
- GII, Global Innovation Index 2019 – Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation, 12th ed. Ithaca: Cornell University & Fontainebleau: INSEAD & Geneva: World Intellectual Property Organization, <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4434> (20. 8. 2019), 2019.

- IAS, Priporočila Inženirske akademije Slovenije za prenovo tehniškega izobraževanja v Sloveniji, Ljubljana, http://ias.si/Inzenirska-Akademija-Slovenije/wp-content/uploads/2017/10/Priporocila_IAS_za_prenovo_tehniskega_izobrazevanja_v_Sloveniji1.pdf (20. 8. 2019), 2016.
- IMD, IMD World Competitiveness Yearbook 2019, Lausanne, Institute for Management Development – IMD World Competitiveness Center, <https://worldcompetitiveness.imd.org/> (21. 8. 2019), 2011.
- Mikoš, M., Regionalizacija Slovenije in integralno upravljanje z vodami, v: Hvala, I. (ur.) Demokratske vrednote in aktivno državljanstvo: pokrajine, participacija, meje in odnosi s sosedi: trije posveti (Ljubljana: Društvo Občanski forum), pp. 111-116, 2010a.
- Mikoš, M., Razvoj slovenskega podeželja z vidika integriranega varstva pred naravnimi nevarnostmi, v: Zavodnik Lamovšek, A., Fikfak, A., Barbič, A., Podeželje na preizkušnji, jubilejna monografija ob upokojitvi izrednega profesorja dr. Antona Prosenca, Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani in Geodetski inštitut Slovenije, 2010, pp. 177-185, 2010b.
- Mikoš, M., Krepitev odpornosti družbe na naravne in druge nesreče in prehod v nizkoogljeno družbo v Sloveniji, v: Zorn, M., Komac, B., Ciglič, R., Tičar, J. (ur.) Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče, Ljubljana, Založba ZRC, pp. 23-31, <http://zalozba.zrc-sazu.si/sl/publikacije/trajnostni-razvoj-mest-in-naravne-nesrece#v> (8. 8. 2019), 2017a.
- Mikoš, M., Od pitne vode do škodljivega delovanja voda, v: Globevnik, L., Širca, A. (ur.), Zbornik - Drugi slovenski kongres o vodah 2017, Ljubljana, SLOCOLD - Slovenski nacionalni komite za velike pregrade in DVS - Društvo vodarjev Slovenije, pp. 16-26, <http://www.kongresvode2017.si/zbornik/zbornik.pdf> in http://www.kongresvode2017.si/predavanja/predavanje_mikos.pdf (8. 8. 2019), 2017b.
- Mikoš, M., Odprte dileme prostorskega razvoja Slovenije in krepitev odpornosti družbe na naravne nevarnosti - primer požarne nevarnosti, v: Zavodnik Lamovšek, A. (ur.) Prostorski načrtovalci 21. stoletja, 60 let KPP, 45 let IPŠPUP, Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, pp. 157-164, <https://media.fgg.uni-lj.si/knjige/prostorski-nacrtovalci-21-stoletja.pdf> (8. 8. 2019), 2018a.
- Mikoš, M., Graditev v vlogi dvigovanja odpornosti družbe in konkurenčnosti gospodarstva, v: Krištof, T. (ur.) Družba, prostor, graditev: nova zakonodaja in stanovanjska gradnja, simpozij, 4. 4. 2018, Brdo pri Kranju, Ljubljana: Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, pp. 12-16, <https://www.youtube.com/watch?v=HwFoYmYuCO> (8. 8. 2019), 2018b.
- Nared, J., Naredili smo vse prav, da je zdaj vse tako narobe, Delo, 13. 7. 2019, pp. 20-22, 2019.
- NEPN, Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt Republike Slovenije, Ljubljana, Vlada Republike Slovenije), 233 str., https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf (3. 3. 2020), 2020.
- OECD, Measuring Distance to the SDG Targets – An assessment of where OECD countries stand, Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development, <http://www.oecd.org/sdd/OECD-Measuring-Distance-to-SDG-Targets.pdf> (8. 8. 2019), 2017.
- ReRISS11-20, Resolucija o razvojni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020, Uradni list Republike Slovenije št. 43/2011, pp. 5698-5727, 2011.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Durand-Delacre, D., Teksoz, K., SDG Index and Dashboards – A Global Report, New York, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), <https://www.sustainabledevelopment.report/reports/sdg-index-and-dashboards-2016/> (8. 8. 2019), 2016.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Durand-Delacre, D., Teksoz, K., SDG Index and Dashboards Report 2017, New York, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), <https://www.sustainabledevelopment.report/reports/sdg-index-and-dashboards-2017/> (8. 8. 2019), 2017.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., SDG Index and Dashboards Report 2018, New York, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), <https://www.sustainabledevelopment.report/reports/sdg-index-and-dashboards-2018/> (8. 8. 2019), 2018.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., Sustainable Development Report 2019, New York, Bertelsmann Stiftung & Sustainable Development Solutions Network (SDSN), https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf (8. 8. 2019), 2019.
- SB, Svetovna banka, Doing Business 2019, Training for Reform, Washington D.C., World Bank, https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf & https://www.worldbank.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (14. 8. 2019), 2018a.
- SB, Svetovna banka, Doing Business 2019, Country Tables, Washington D.C., World Bank, <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB19-Chapters/DB19-Country-Tables.pdf> (14. 8. 2019), 2018b.
- SB, Svetovna banka, Doing Business 2019, Economy Profile Slovenia, Washington D.C., World Bank, <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/s/slovenia/SVN.pdf> (14.8.2019), 2018c.
- Schwab, K., The Global Competitiveness Report 2017–2018, Geneva, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (8. 8. 2019), 2017.
- Schwab, K., The Global Competitiveness Report 2018, Geneva, World Economic Forum, <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf> (8. 8. 2019), 2018.

SURS, Statistični urad Republike Slovenije, Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja Slovenije 2017, Ljubljana, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7838> (8. 8. 2019), 2018.

SVRK, Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Slovenija in Agenda 2030, Ljubljana, http://www.svrk.gov.si/si/delovna_podrocja/razvojno_nacrtovanje/slovenija_in_agenda_2030/ (9. 8. 2019), 2019a.

SVRK, Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Strategija pametne specializacije, Ljubljana, http://www.svrk.gov.si/delovna_podrocja/strategija_pametne_specializacije/ (8.8.2019), 2019b.

Šnajder, L., Bobek, V., Regionalizacija Slovenije z vzpostavljanjem funkcionalnih regij, Naše gospodarstvo, 60(1-2), pp. 26-36, 2014.

Šraj, M., Menih, M., Bezak, N., Mikoš, M., Poplavno tveganje v Sloveniji in podnebna spremenljivost, v: Zorn, M., Komac, B., Ciglič, R., Tičar, J. (ur.) Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče, Ljubljana, Založba ZRC, pp. 177-184, <http://zalozba.zrc-sazu.si/sl/publikacije/trajnostni-razvoj-mest-in-naravne-nesrece#v> (8. 8. 2019), 2017.

UCLG, United Cities and Local Governments, Towards the localization of the SDG's, Barcelona, https://skupnostobcin.si/wp-content/uploads/2019/07/sdgs-localization2019_en.pdf (8. 8. 2019), 2019.

VNR, Slovenia – Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda – Report to the UN High Level Political Forum 2017 on Sustainable Development, Ljubljana, Government of the Republic of Slovenia, http://www.svrk.gov.si/fileadmin/svrk.gov.si/pageuploads/Dokumenti_za_objavo_na_vstopni_strani/Slovenia_VNR_2017_-_Full_Report.pdf (9. 8. 2019), 2017.

VNR, Slovenia – Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development – 2018 Update, Ljubljana, Government of the Republic of Slovenia, http://www.svrk.gov.si/fileadmin/svrk.gov.si/pageuploads/Strategija_razvoja_Slovenije/Implementing_the_Agenda2030_update_2018.pdf (9. 8. 2019), 2018.

WEF, World Economic Forum, Top 10 Emerging Technologies 2019, Geneva, <https://www.weforum.org/reports/top-10-emerging-technologies-2019> (8. 8. 2019), 2019.

ZPok, Zakon o pokrajinah (ZPok) – osnutek 20. 6. 2019, Ljubljana, Državni svet Republike Slovenije, http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zpok_20.6.2019.pdf & http://www.pokrajine.si/wp-content/uploads/2019/07/ZPok_20.6.2019.docx (8. 8. 2019), 2019a.

ZPok, Zakon o pokrajinah (ZPok) – osnutek 12.8.2019, Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije, http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zpok_20.6.2019.pdf & http://www.pokrajine.si/wp-content/uploads/2019/08/ZPok_12.8.2019-1.docx (19. 8. 2019), 2019b.

ZUPok, Zakon o ustanovitvi pokrajin, Ljubljana, Državni svet Republike Slovenije, http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zpok_20.6.2019.pdf & http://www.pokrajine.si/wp-content/uploads/2019/08/ZUPok_12.8.2019-1.doc (19. 8. 2019), 2019.